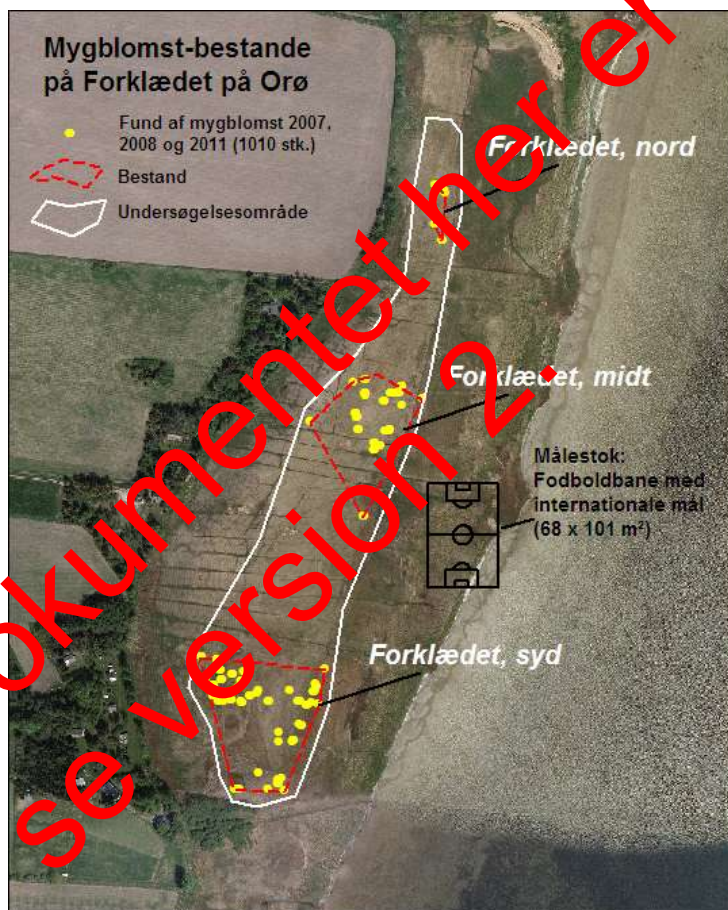

Der laves samtidig en ny beregning af arealet af bestandens udstrækning. Hvis der ved genbesøget konstateres, at nye individer optræder, så de forbinder to tidligere adskilte bestande, slås de sammen til én og opretholdes som sådan, også selv om der ved fremtidige besøg konstateres 'individfrie' arealer på mere end 100 m.

2.3.3 Overvågning af bestandstørrelse og -sammensætning

For alle bestande foretages en estimering af bestandens størrelse og sammensætning og bestandens aktuelle udbredelse fastlægges (afsnit 2.3.2). Bestandstørrelsen angives som det totale antal individer af mygblomst på voksestedet.

Indledningsvis gennemgås bestanden systematisk i visnet afgrænsede baner, hvis bredde afhænger af vegetationsdækkets højde på voksestedet. I et lavtvoksende vegetationsdække må tællebanerne maksimalt være tre meter brede, mens de er smallere i et højt voksende vegetationsdække.

Figur 3. Afgrænsning af undersøgelsesområde og bestand (rød polygon omkring individerne, som er de gule prikker). Mygblomst er fordelt på tre bestande, der skal registreres i hvert sit feltskema (P. Leth del.).

Bestandens størrelse og sammensætning

Bestandens sammensætning opgøres ved at fordele de optalte individer på følgende individtyper:

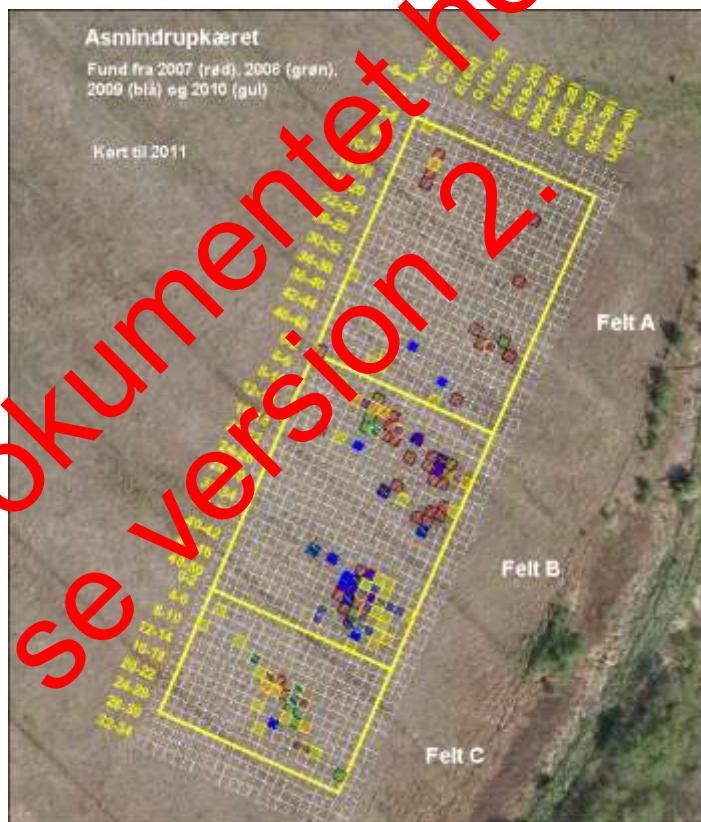
- 1) vegetative planter med et blad,
- 2) vegetative planter med to blade,
- 3) kapselbærende planter,
- 4) planter med afbidte stængler og
- 5) planter med aborterede kapsler (den blomstrende stængel er tørret ind og bærer ingen kapsler).

Antallet af individer og deres fordeling på individtyper noteres på et stykke kladdepapir i felten. De indføres ved feltarbejdets afslutning sammen med GPS koordinaterne for bestandens udbredelse på bestandsskemaet i bilag 6.1.1.

2.3.4 Overvågning i prøvelfelter

I udvalgte bestande foretages en optælling af mygblomst i et eller flere prøvelfelter, jf. bilag 6.3.

I prøvelfelterne foretages der en registrering af individernes type og deres fordeling i prøvelfeltet. Der foretages endvidere en registrering af den samlede bestands aktuelle udbredelse.

Figur 4. Udlæg af tre prøvelfelter på henholdsvis $50 \times 38 \text{ m}^2$ (felt A og B) og $30 \times 38 \text{ m}^2$ (felt C). Tællebanerne er markeret og navngives efter deres position (Peter Leth del.).

Til registreringen anvendes bestandsskemaet i bilag 6.1.1 og optællings-skemaet i bilag 6.1.3.

Udlægning af prøvelfelter

Prøvefelterne udlægges som kvadratiske delfelter, der af praktiske hensyn (bl.a. styring af snore og målebånd) måler højst 50 x 50 m². Bestande, der er spredt over et større areal end 50 x 50 m², kan overvåges ved at udlægge flere prøvelfelter i forlængelse af hinanden, figur 4.

Prøvefeltets hjørner findes ved hjælp af GPS-udstyr og metaldelektor, hvis prøvefeltet er markeret med metalrør. Inden optællingen starter, markeres prøvefeltets hjørner midlertidigt med markeringspæle. Nye prøvelfelter udlægges ved, at prøvelfelternes hjørner markeres midlertidigt med markeringspæle og stedfæstes med GPS. Ved genbesøg udlægges prøvefeltet ud fra UTM-kordinaterne på prøvefeltets hjørner så nøjagtigt som muligt i forhold til det forrige prøvefeltets placering.

Udlægning af tællefelter

Underopdelingen af prøvefeltet i tællefelter udføres ved at udlægge tællebaner med en bredde på 2 m og op til 50 m lange. Antallet af tællebaner afhænger af prøvefeltets størrelse, dog højst 25. Tællebanerne nummereres fortløbende som vist på figur 4.

Tællebanernes grundlinje anføres med målebånd og markeres i længderetningen midlertidigt med snor og målebånd, én bane af gangen. Når alle tællefelter langs en tællebane er registreret, afgrænses den næste tællebane ved at parallelforskyde snor eller målebånd langs grundlinjen. Parallelforskydningen fortsætter, indtil alle baner i prøvefeltet er optalt.

I tællebanerne opmåles tællefelter på 2 x 2 m² ved hjælp af målebåndet, der markerer tællebanens ene side.

Det skal af luftfoto fremgå, hvor optællingen starter, og hvordan tællefelterne tidligere er blevet navngivet (f.eks. tællebanenavn henholdsvis grundlinje meterinterval, figur 4). Dette sikrer, at inventøren ikke er i tvivl om, hvilket tællefelt individer af mygblomst optælles i samtidig med, at der efter hjemkomst ikke er tvivl om, hvilke tællefelter mygblomst skal indrapporteres i. Luftfoto suppleres med tidligere års registreringer (figur 4).

Der bør trædes mindst muligt i tællefelterne under såvel udlægning som optælling.

Optælling af mygblomst i tællefelter

I hvert tællefelt foretages en optælling af antal individer af mygblomst fordelt på følgende typer:

- 1) vegetative planter med et blad,
- 2) vegetative planter med to blade,
- 3) kapselbærende planter,
- 4) planter med afbidte stængler og

- 5) planter med aborterede kapsler (den blomstrende stængel er tørret ind og bærer ingen kapsler).

Antallet af individer fordelt på typer noteres i feltskema 6.1.3 i felterne ud for det pågældende tællebanenavn og rækkenummer. I felter uden individer noteres et nul for at markere, hvor langt optællingen er nået, og for at minimere fejl ved dataindtastning. Dette gøres også for at dokumentere, at feltet er blevet undersøgt uden fund af mygblomst. Er tællefeltet ikke undersøgt, sættes en -. Dette sker eksempelvis, hvis et tællefelt rummer en 'ø' med en anden vegetationstype end prøvefeltets f.eks. en tønnehorn med en enebærbusk, hvor det er usandsynligt, at mygblomst forekommer.

2.3.5 Registrering af levestedsdata

For at kunne opfange ændringer i tilstanden på mygblomst voksesteder og dermed identificere mulige årsager hertil registreres i feltet ved visuel bedømmelse en række biotiske og abiotiske data.

På voksestedet indsamles følgende data, der indføres i levestedsskemaet (bilag 6.1.2):

Vegetationsstruktur

Dækningsgraden af hvert enkelt element i vegetationsdækket noteres på en femtrins skala ud fra en visuel vurdering af vegetationens struktur (jf. TA-N03). Bemærk, at den samlede dækningsgrad kan overstige 100 %, da vegetationen ofte er lagdet, f.eks. i et urtelag og et overliggende vedplante-lag.

Registreringen af vegetationsstrukturen omfatter:

- *Arealandel uden vegetationsdække.* Der anføres en skønnet dækningsgrad af bar jord, blottet sand/kørv eller blankt vand, der som følge af forstyrrelser f.eks. træfald og erosion, fremstår uden vegetationsdække og med mulighed for nyetablering af mygblomst. Bar jord/vand under et tæt vegetationsdække, f.eks. under et dække af buske, og jordbund dækket af førne eller et tykt lag visne blade tæller derfor ikke som vegetationsfrit.
- *Arealandel med blad- og levermosser.* Der anføres, hvor stor en procentdel af voksestedet, der er dækket af blad- og levermosser.
- *Arealandel med sphagnum.* Der anføres, hvor stor en procentdel af voksestedet, der er dækket af sphagnummosser (tørvemosser).
- *Arealandel med urtevegetation under 15 cm.* Der foretages et skøn over dækningsgrad af den lavtvoksende urtevegetation. Til vurdering af vegetationshøjde anvendes 'plademethoden' (TA-N01), hvor en plade med en horisontal streg på 0,5 m føres ned i vegetationen. Den højde, hvor 50 pct. af strengen anes er vegetationshøjden. I praksis vil en vegetationshøjde op til 15 cm akkurat dække almindelige sko. Højt voksende vegetation, der ligger ned, vurderes ud fra vegetationens højde i opret tilstand.
- *Arealandel med urtevegetation 15-50 cm.* Der foretages et skøn over dækningsgrad af den middelhøje urtevegetation efter metoden beskrevet

ovenfor. I praksis vil en vegetationshøjde mellem 15-50 cm dække halvt op på skinnebenet.

- *Arealandel med urtevegetation over 50 cm.* Der foretages et skøn over dækningsgrad af den højt voksende urtevegetation efter metoden beskrevet ovenfor. I praksis vil det højt voksende vegetationsdække mindst nå knæet.
- *Arealandel med vedplanter (kronedække).* Dækningsgraden af vedplanter vurderes ud fra luftfoto suppleret med en vurdering i felten. Vedplanter er træer og buske med livsformen fanerofyt, jvf. Dansk feltflora (Hansen 1981).

Pleje

Plejens omfang og effekt f.eks. som følge af afgræsning eller høslæt er en god indikator for mulighederne for at holde vegetationsdækket lavt og dermed voksestederne for mygblomst lysåbne.

For hvert voksested registreres følgende parametre vedrørende plejen:

- *Arealandel med græsning.* I felten vurderes, på en skala fra 1-5, hvor stor en andel af voksestedet, der afgræsses.
- *Arealandel med slæt (biomasse fjernes).* I felten vurderes, på en skala fra 1-5, hvor stor en andel af voksestedet der er foretaget slæt af vegetationen på. Høslæt udføres ved afskæring af vegetationsdækket og dernæst opsamling og bortfjernelse af det afslåede plantemateriale.
- *Arealandel med slåning (biomasse efterlades).* I modsætning til den forrige indikator, efterlades det afslåede plantemateriale på stedet.

Hydrologi

Ud fra luftfoto og en vurdering i felten angives på feltskemaet for hvert voksested, hvor stor effekt afvanding har på vegetationens artssammensætning:

- *Ingen afvanding. Intakt og veludviklet fugtigbundsvegetation.* Der er ikke tegn på afvanding i form af grøfter eller dræn. Fugtigbundsvegetationen er intakt og veludviklet.
- *Naest afvanding. Fugtigbundsplanter udbredte.* Der er tegn på afvanding, f.eks. i form af perifer eller ikke-funktionsdygtige grøfter. Vegetationsdækket er stadig domineret af arter knyttet til fugtig og våd bund hørende til habitattypen.
- *Afvanding tydelig. Fugtigbundsplanter optræder pletvist.* Afvandingen er tydelig, f.eks. i form af udrettede vandløb, fungerende grøfter eller drænrør. Der er stadig forekomst af arter knyttet til fugtig og våd bund i større partier. Der kan også forekomme sekundært indvandrede arter, der normalt ikke tilhører den aktuelle habitattype.
- *Afvanding udbredt. Fugtigbundsplanter optræder hist og her.* Afvandingen er ganske udbredt, f.eks. med fungerende og evt. nyligt vedligeholdte grøfter eller dræn på voksestedet. Vegetationsdækket er domineret af tørbundsplanter med spredte forekomster af arter knyttet til fugtig og våd bund.

- *Fuldstændig afvandet. Fugtigbundsplanter mangler.* Voksestedet er afvandet fuldstændigt, og arter af planter knyttet til fugtig eller våd bund mangler.

3 Databehandling

Oplysninger fra feltskema overføres til indtastningsfladen for mygblomst i Danmarks Naturdata både for de undersøgelsesområder, hvor mygblomst er blevet fundet, og for de potentielle områder. Data fra prøvefelterne opbevares som GIS-objekter i Danmarks Naturdata.

Undersøgelsesområdet er oprettet som en polygon i Danmarks Naturdata efter det første overvågningsår. Ved gentagne undersøgelser benyttes samme polygon.

Er der tale om et nyt undersøgelsesområde, oprettes en ny polygon for det i Danmarks Naturdata, hvor de indsamlede data lagres. Er der tale om en ny bestand i et eksisterende undersøgelsesområde, tilføjes den nye bestand i polygonen for det eksisterende område.

Bestandens udbredelse og dermed den aktuelle udbredelse af dens voksested beregnes i henhold til positioneringerne af bestandens yderpunkter og indføres i bestandsskema Bilag 6.1.1.

Ved overvågning af mygblomst i flere prøvefelter, der ligger i forlængelse af hinanden, foretages en samlet optælling af antallet af individer indenfor de fem forskellige individtyper.

Påvirkninger fra intensiv landbrugsdrift har indflydelse på mygblomsts mulighed for at overleve på voksestedet. Derfor angives afstanden i meter fra centrum af bestanden til intensivt dyrkede arealer med følgende intervaller: 1) 0-50 m, 2) 50-100 m, 3) 100-500 m og 4) mere end 500 m. Afstanden måles ved hjælp af GIS på grundlag af landkort eller luftfoto og indføres i levestedsskema 6.1.2 i bilag 6.

På Danmarks Naturdata findes nærmere oplysninger om indtastning og redigering af data samt dataflow under "Vejledninger" og "Brug af systemet".

4 Kvalitetssikring

I forbindelse med håndtering af naturdata er der defineret en kvalitetssikringsprocedure, der omfatter selve indtastnings- og redigeringsprocessen. Det videre forløb i forbindelse med godkendelse af data på kommunalt, regionalt og fagdatacenter niveau understøttes også af systemet. Nærmere oplysninger herom findes i Danmarks Naturdata under 'Vejledninger' og 'Kvalitetssikringsflow'.

Der bliver udarbejdet en datateknisk anvisning for kvalitetssikring af terrestriske NOVANA-data i Danmarks Naturdata. Denne tekniske anvisning vil blive opdateret med et link til den datatekniske anvisning når den foreligger. Faglig kvalitetssikring foretages af den udførende myndighed.

5 Referencer

Hansen, K. 1981 (red.): Dansk feltflora – Gyldendal. København.

Wind, P. 2002: Mygblomst (*Liparis loeselii* (L.) L.C.M. Richard) – status og bevaring i Danmark. – Flora og Fauna 108: 33-48.

Dokumentet her er udgået,
se version 2.

6 Bilag

6.1 Feltskemaer

Bilag 6.1.1	MYGBLOMST FELTSKEMA		NOVANA
Version 1 gældende fra 29.05.2012			
Stamdata			
Undersøgelsesområde		Bestandsnavn	
Startdato		Slutdato	
Ansvarlig myndighed		Inventør	
Tidsforbrug i felten			
Registrering af bestandsstørrelse			
Optælling af antal individer med:			
Vegetative planter med et blad		Planter med afbrudte stængler	
Vegetative planter med to blade		Planter med aborterede kapsler	
Kapselbærende planter			
Afgrænsning af bestanden			
Registrering af bestandens yderpunkter			
	UTM-x	UTM-y	
Punkt 1			
Punkt 2			
Punkt 3			
Punkt 4			
Punkt 5			
Punkt 6			
Punkt 7			
Punkt 8			
Punkt 9			
Punkt 10			
Punkt 11			
Punkt 12			
Punkt 13			
Punkt 14			
Bestandens udbredelse i ha: - beregnes ud fra positionen af bestandens yderpunkter			

Bilag 6.1.2	MYGBLOMST LEVESTEDSSKEMA				NOVANA
Version 1 gældende fra 29.05.2012					
Stamdata					
Undersøgelsesområde		Bestandsnavn			
Registrering af levestedsdata					
Vegetationsstruktur – kun ét kryds pr. struktur					
Arealandel	0-5 %	5-10 %	10-30 %	30-75 %	75-100 %
Uden vegetationsdække					
Blad- og levermosser					
Sphagnummosser					
Urtevegetation <15 cm					
Urtevegetation 15-50 cm					
Urtevegetation > 50 cm					
	0 %	1-10 %	10-25 %	25-50 %	50-100 %
Vedplanter					
Pleje og hydrologi - kun ét kryds pr. struktur					
Arealandel med græsning/høslæt					
Arealandel	0-5 %	5-10 %	10-30 %	30-75 %	75-100 %
Græsning					
Slæt (biomasse fjernes)					
Slåning (biomasse efterlades)					
Hydrologi/afvanding					
(1) Ingen grøfter eller dræn. Fugtighedsveg. intakt	(2) Afvanding m. svag effekt. Fugtighedsveg. udbredt	(3) Afvanding m. tydelig effekt. Fugtighedsveg. på dele af arealet	(4) Afvanding m. udbredt effekt. Fugtighedsveg. hist og her	(5) Fuldstændig afvandet. Fugtighedsveg. mangler	
Påvirkning af landbrugsdrift					
Afstand til intensivt dyrkede arealer	0-50 m	50-100 m	100-500 m	Over 500 m	
Bemærkninger					

Dokumentet her er udgået, se version 2.

BILAG 6.1.3		MYGBLOMST OPTÆLLINGSSKEMA i prøvefelter			NOVANA	
Stamdata		Version 1 gældende fra 29.05.2012				
Undersøgelsesområde				Bestandsnavn		
Prøvefeltnummer				Skemanummer		
Prøvefeltets hjørnekoordinater		x:	x:	x:	x:	
		y:	y:	y:	y:	
Antal individer af individtype 1-5						
Kategorierne 1) veg. - et blad, 2) veg. - to blade, 3) kapselbærende, 4) afbidte stængler og 5) aborterede kapsler noteres adskilt af komma. eks.: (1, 3, 4, 0, 0). Husk nul, hvor typen ikke findes.						
Tællebanenavn						
Sideafstand m						
Rækkenummer						
0-2 m						
2-4 m						
4-6 m						
6-8 m						
8-10 m						
10-12 m						
12-14 m						
14-16 m						
16-18 m						
18-20 m						
20-22 m						
22-24 m						
24-26 m						
26-28 m						
28-30 m						
30-32 m						
32-34 m						
34-36 m						
36-38 m						
38-40 m						
40-42 m						
42-44 m						
44-46 m						
46-48 m						
48-50 m						

6.2 Ældre registreringer af mygblomst

Voksested	Landsdel
Uggerby	Vendsyssel
Liver Å	Vendsyssel
Kærgård Strand	Vendsyssel
Mellem Vandplasken og Nørlev	Vendsyssel
Lisbjerg	Fyn
Vitsø	Fyn
Lille Rørbæk	Nordsjælland
Udby Vig	Østherred
Bromme Lillesø	Vestsjælland
Elbækengen i Tryggevælde Ådal	Østsjælland
Hanemose	Lolland
Engestofte	Lolland
Dyndeby	Bornholm

Tabel 6.1. Oversigt over voksesteder, hvor mygblomst tidligere har været registreret. Disse voksesteder kan inddrages i overvågningen af potentielle voksesteder.

6.3 Undersøgelsesområder med prøvefelter

Undersøgelsesområde	Punkt 1 x,y	Punkt 2 x,y	Punkt 3 x,y	Punkt 4 x,y
Asmindrup Kær	640586, 6174893	640621, 6174877	640571, 6174762	640536, 6174777
Bagholt Mose	690842, 6141810	690842, 6141810	690843, 6141804	690843, 6141804
Even	691038, 6112307	691006, 6112330	691049, 6112322	691017, 6112343
Flyndersø	671972, 6205899	672004, 6205899	672004, 6205887	672004, 6205887
Hejnæs Made	564169, 6111679	564279, 6111679	564279, 6111579	564169, 6111579
Holmegård	678273, 6131610	678274, 6131596	678254, 6131609	678256, 6131598
Skuldelev	691521, 6186945	691545, 6186937	691530, 6186900	691505, 6186908
Tred Kær	590130, 6229235	590115, 6229200	590227, 6229144	590238, 6229154
Urup Dam	600830, 6138806	600901, 6138806	600901, 6138727	600830, 6138727
Vandplasken	552670, 6372296	552670, 6372328	552790, 6372403	552776, 6372355

Tabel 6.2. Oversigt over undersøgelsesområder med prøvefelter. Hjørnepunkterne koordinater er hentet i Danmarks Naturdata.

7 Oversigt over versionsændringer

Version	Dato	Emne:	Ændring:

Dokumentet her er udgået,
se version 2.